

V tureckom autobuse dievča nezbalíš

V Turecku som bol viackrát – vždy v hoteli s all inclusive, z ktorého netreba vystrčiť päty. Najbližší kontakt s domácimi som mal vtedy, keď som si na raňajky v angličtine pýtal omeletu s cibuľkou a rajčinami. V turistických oblastiach nemáte možnosť spoznať skutočnú tvár krajiny. Aká teda je? Pomaly ju začínam odhaľovať.

Ľudia

Snažím sa pochopiť ich mentalitu. Je to náročné. Sú milí a pomáhajú ak vidia, že to niekto potrebuje. Napríklad aj mne – jedol som kukuricu a bol som od nej celý zababraný. Sadli sme si na čaj vonku na ulici. Ja som si ale neobjednal nič. Roznášač čaju mi priniesol vlhčenú utierku a potom aj odniesol zjedenú kukuricu do koša. Čaj roznášal aj do iných predajní a domov po celej ulici. Ak odišiel s objednávkou, zostala jeho “čajovňa” opustená. Nikoho však nenapadlo aby prišiel dovnútra kradnúť. Na druhej strane sú ľudia aj bezohľadní. Ak idete po ulici, autá vám nezastanú. Musíte im jednoducho skočiť do cesty, prebehnúť a dúfať, že aspoň pribrzdia, lebo väčšinou dupnú na plyn.

Vo všeobecnosti som si však všimol hneď v prvé dni, že hoci tu ľudia používajú najmodernejšie technológie, ich mentalita je stále konzervatívna a staromódna. Úplne to ilustruje obraz mešity s namontovanými klimatizačnými jednotkami na fasáde.

Niektoré ženy chodia zahalené. Musia si zakrývať vlasy a telo. Nemali by mať tesné oblečenie, ktoré by kopírovalo ich krivky. Jeden učiteľ povedal, že si majú zahaľovať to, čo sa pri výskoku natriasa. Rozprával som sa o tom s jednou pani. Jej manžel pracuje v mešite a ona sa zahaľuje, lebo sama chce. Ich dcéra sa nezahaľuje. Niektoré ženy sa zahaľujú kvôli ich

rodinným zvykom, hlavne na juhovýchode krajiny. Zdá sa, že islam nemá úplne jednotné pravidlá, respektíve existuje veľa rôznych spôsobov, ako ho vyložiť.

Ismail je už 45 rokov majiteľom tohto obchodu. Má jednu dcéru a on sám je jedináčik. V obchode predáva hračky vyrobené v Číne a vlastnoručne vyrábané drevené modely lodí. Ukázal mi aj 60-ročné bábiky vyrobené z bavlny.

Pouličný predajca kukurice.

Kaviareň, do ktorej môžu iba muži.

Bývanie

Bývam v novej časti mesta, ktorá sa buduje. V Turecku panuje čulý stavebný ruch, veľa miest rastie. Stavebné firmy stavajú malé súkromné susedstvá, ktoré pozostávajú z viacerých domov. Pozemok im daruje súkromník, za čo mu stavebná firma tiež daruje niekoľko postavených domov. Stavajú sa na tesno, bez garáží a záhradiek. Domy sú od seba často vzdialené iba 10 metrov. Všetko je podriadené efektívnosti s cieľom postaviť a predáť čo najviac. Štandardom v nových domoch a panelákoch je krb s grilom na balkóne. Sen mnohých Slovákov.

Čo však nepochopím, je dopravná infraštruktúra. Ľudia kupujú drahé domy, vznikajú vilové štvrte. Tie však nemajú cesty. Drahé limuzíny a SUV chodia po kamenistých zablatených prašných cestách a udupanej hline. Chodníky sú vybudované bez znížených prechodov pre chodcov a vďaka chýbajúcemu asfaltu na ceste sú obrubníky vysoké dobrých 40 centimetrov. Vyzerá to

ako veľké stavenisko.

Výstavba v modernej štvrti.

Prístav pre malé lode. V pozadí rybárska reštaurácia.

Vedľa prístavu predávajú ryby. Na požiadanie vám ich aj ugrilujú a podávajú s chlebom a šalátom.

Ramadán

Mesačný pôst sa dodržiava preto, aby dokázali ľudia pochopiť chudobných ľudí. Poviete si, že pekná myšlienka. Od východu až do západu slnka nemôžu jesť, piť, fajčiť, žuvať žuvačku a ani ehm, no veď viete, čo... Dať si pusu na ústa na verejnosti je tiež nespoločenské, aj mimo Ramadánu. Kuchári v reštauráciách môžu ochutnávať, ale jedlo musia vyplúť. A čo sa stane po západe slnka? Veľká žranica. Obchody počas Ramadánu lámu rekordy v predaji potravín. Ľudia sú hladní a tak kupujú všetko, na čo cez deň dostanú chuť. Večer po deviatej sa rozpútava obžerstvo. Veľa ľudí ani nejde spať, aby si mohlo dať skoré raňajky okolo pol štvrtej. Ak predsa len pôjdu spať, každé ráno pred východom slnka ich zobudí muž s bubnom, ktorý brázdí ulice mesta. Takže úplne pochopili, ako sa cítia chudobní ľudia...

Niektoré produkty kúpite iba počas Ramadánu. Obľúbený je

okruhly chlieb posiaty sezamom "ramazan pidesi" alebo zákusok "güllaç", ktorý je ochutený pistáciami a sirupom z ruží.

Tradičná malá pekáreň chleba. Muž strúha syr na pide.

Ramazan pidesi.

Balık ekmek je žemľa naplnená grilovanou rybou, cibuľou a

rajčinou.

Alkohol

Náboženstvo nepovoľuje konzumáciu alkoholu. Navyše, štát jeho dostupnosť znižuje aj vysokými daňami. Ak chce bar predávať alkohol, musí platiť ďalšie špeciálne dane. A tak stojí najlacnejšie čapované pivo Efes približne 10 lír (3,30 eur). Zaujímavosťou je, že v Turecku nie je neobvyklé nájsť v ponuke pív Veľkopopovický Kozel. Okrem miestneho Efesu a Bomonti sú najpredávanejšie Tuborg a Carlsberg. Polliter vychádza v obchode na 2 eurá. Tvrdý alkohol, napríklad whisky, dostanete v podniku približne za 30 lír (10 eur). Z týchto dôvodov väčšina kaviarní a reštaurácií neponúka žiadny alkohol, ani pivo. Turci preto pijú čaj, kávu a veľké množstvo sýtených nealko nápojov. Coca-Cola a Pepsi tu zvädzajú ťažký konkurenčný boj (na Slovensku Pepsi výrazne zaostáva). V obchodoch dostať kúpiť najznámejšie značky tvrdého alkoholu. Vždy však obchody držia len pár fliaš. Najviac sa však predáva turecké raki. Väčšinou sa pije zriedené s vodou, čím sa jeho farba mení na bielu a vyzerá ako mlieko. Je to vraj spôsobené lámaním svetla.

Ponuka pív v supermarkete.

Cesta minibusom.

Cestovanie

V mestách premávajú klasické autobusy alebo aj rozhegané malé minibusy. V rámci jedného mesta jazdí viacero firiem a tak treba kupovať viac lístkov. Tie sa kupujú u vodiča. Revízorov tu nemajú. Vyskúšal som si vypýtať študentský lístok a vyšlo mi to, hoci do školy nechodím už 5 rokov. Ak sa dostanete cez šoféra, veziete sa. Ak ste šoférov známy, veziete sa zadarmo. Ak si chcete kúpiť lístok na diaľkový spoj, vždy sa pýtajú na pohlavie. Neexistuje, aby vedľa seba sedeli muž a žena, ktorí sa nepoznajú. Pri on-line objednávke si môžete zvoliť sedadlo. Vždy vidíte, ktoré sedadlá sú už obsadené ženou alebo mužom.

Ak ste napríklad žena a v autobuse sú 3 dvojsedadlá obsadené vždy iba jednou ženou, systém vám nepovolí vytvoriť rezerváciu na štvrté dvojsedadlo. Jednoducho si musíte k nejakej žene prisadnúť. Je to preto, aby sa nestalo, že ženy obsadia všetky dvojsedadlá a muži sa dnu nedostanú, hoci v každom dvojsedadle bude obsadené iba jedno miesto.

Na autobus sa dá kdekoľvek nastúpiť aj vystúpiť. Ľudia pokojne zastavujú aj na rýchlostnej štvorprúdovke. Na zastávkach väčšinou nenájdete časy odchodov a ani linky, ktoré na danej zastávke zastavujú. Vodiči zas okrem šoférovania zvládajú telefonovanie (samoška), písanie si poznámok na papier, upratovanie šuflíka, vyhadzovanie nepotrebných papierov von z okna, rozprávanie sa s kamošom v minibuse... Zažil som (prežil som) takého, čo tieto veci robil všetky súčasne.

Plážový predajca simitu – slané pečivo kruhového tvaru posypané sezamom.

Chceš dostať pohľadnicu z Turecka?

Napíš do komentáru pod článkom niečo, čo ťa prekvapilo v krajine, ktorú si navštívil. Tomu, kto napíše najbláznivejší zážitok, pošlem ručne napísanú pohľadnicu. Takú dnes už len tak nedostaneš!

[KOMENTÁRE](#)